

METSO-ohjelman sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten seuranta

”METSO-ohjelman sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä niin kuin kaikki metsässä tehtävät toimenpiteet yleensäkin”

Leena A. Leskinen ja Mirja Rantala

Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute -sarjassa julkaistaan tutkimusten ennakkotuloksia ja ennakkotulosten luonteisia selvityksiä. Sarjassa voidaan julkaista myös esitelmiä ja kokouskoosteita yms.

Sarjassa ei käytetä tieteellistä tarkastusmenettelyä.

Sarjan julkaisut ovat saatavissa pdf-muodossa sarjan Internet-sivuilta.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/>
ISSN 1795-150X

Toimitus

PL 18, 01301 Vantaa
puh. 010 2111
faksi 010 211 2102
sähköposti julkaisutoimitus@metla.fi

Julkaisija

Metsäntutkimuslaitos
PL 18, 01301 Vantaa
puh. 010 2112
faksi 010 211 2101
sähköposti info@metla.fi
<http://www.metla.fi/>

Tekijät Leskinen, Leena A. & Rantala, Mirja			
Nimeke METSO-ohjelman sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten seuranta			
Vuosi 2011	Sivumäärä 25	ISBN 978-951-40-2293-7 (PDF)	ISSN 1795-150X
Alueyksikkö / Tutkimusohjelma / Hankkeet Itä-Suomen alueyksikkö (Joensuu) / Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO 2008–2016) seuranta ja vaikutukset (Hanke 3523)			
Hyväksynyt Riitta Hänninen, vastuututkija, 5.4.2011			
Tiivistelmä <p>METSO:n sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia kartoitettiin metsä- ja ympäristöalan ammattilaisille suunnatulla tiiviillä sähköpostikyselyllä. Vaikka kysely koettiin aiheeltaan vieraana, sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten seuranta ei kuitenkaan tyrmäty. Vastaajat totesivat, ettei vielä ole mitään vaikutuksia havaittavissa. Vastaajat jaettiin edustamansa organisaation mukaan neljään ryhmään; metsäkeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Metsähallitus ja metsänhoitoyhdistys (Mhy).</p> <p>Ylivoimaisesti vaikuttavimpina toimenpiteinä pidettiin metsänomistajien neuvontaa ja metsäammattilaisten koulutusta, luonnonarvojen tukea sekä suojeleverkoston kehittämistä. METSO:n uskottiin välittäneen onnistuneesti ekologista tietoutta metsänomistajille ja suojeleusopimusten toteutus koettiin joustavaksi. Vastaajat kokivat metsänomistajien pääosin suhtautuvan METSO-ohjelmaan positiivisesti ja korostivat vapaaehtoisuuden tärkeyttä ohjelman onnistumisen kannalta.</p> <p>Ongelmalliseksi METSO:n toteuttamisen kannalta nähtiin resurssipula. Sopimusmäärärahoihin ja ELY-keskuksiin tarvittaisiin lisäresursseja. Lisäksi METSOa voisi kehittää lisäämällä kestävä metsätalouden rahoituslain (kembra) mukaista rahoitusta luonnonhoitohankkeisiin ja METSO-ohjelmaan. Viestintää ja määräaikaista olisi kehitettävä. Viranomaisen voisi kohdentaa neuvontaa sellaisille toimijoille, joiden valmistelema METSO-hakemuksia hylätään eniten.</p>			
Asiasanat Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys, METSO-ohjelma, METSO-seuranta			
Julkaisun verkko-osoite http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp196.htm			
Yhteydenotot Mirja Rantala, Metsäntutkimuslaitos, Yliopistokatu 6, 80101 JOENSUU. Sähköposti mirja.rantala@metla.fi			
Bibliografiset tiedot			
Muita tietoja			

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Aineisto ja menetelmät	6
2.1 Mitä ovat METSO:n sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset?.....	6
2.2 Kysely.....	7
3 Tulokset	8
3.1 Näkemykset METSO-toimenpiteiden vaikuttavuudesta sosiaalisen kestävyyden kannalta.....	8
3.2 Paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottaminen	9
3.3 Uudet ideat ja innovaatiot.....	11
3.4 Virkistyskäyttö.....	12
3.5 Metsänomistajan näkökulma.....	13
3.6 METSO:n kehittämistarpeita.....	14
4 Tulosten tulkinta ja johtopäätökset	15
Kirjallisuus	15
Liite 1 Vastausten jakaumat organisaatioittain	17
Liite 2 Yksittäisiä METSO:n kehittämissuhteita, jotka on poimittu kyselyn avoimista vastauksista	22
Liite 3 Kyselylomake	24

1 Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO 2008–2016 (METSO-ohjelma) pyrkii suojelemaan metsiä vapaaehtoisuuteen perustuvilla keinoilla. METSO-ohjelman kautta yksityiset metsänomistajat voivat suojella metsänsä monimuotoisuutta ja saada tästä korvauksen. METSO-ohjelman kokeiluvaihe päättyi vuonna 2007, jonka jälkeen käynnistyi METSO 2008–2016 (Valtionneuvoston...2008.)

METSO-ohjelmaa pyritään toteuttamaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla. Valtioneuvosto katsoo METSO:n kokeiluvaiheen tulosten osoittavan, että monimuotoisuuden turvaamistavoitteeseen voidaan päästä yhteiskunnallisesti hyväksyttävästi METSO-ohjelman keinoin. (Valtionneuvoston...2008.) METSO-ohjelman uudet suojelukeinot eroavat perinteisistä Suomessa kokeilluista suojelukeinoista vapaaehtoisuudellaan ja määräaikaisuuden mahdollisuudella (Mönkkönen & Primmer 2006).

METSO-ohjelman toimenpiteisiin kuuluu ohjelman ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten seuranta. Metsäntutkimuslaitos toteuttaa METSO-tutkimusta ja seurantaa, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa ohjelman käytännön toteutuksesta ja vaikutuksista paikallisella ja valtakunnallisella tasolla. (Metsäntutkimuslaitos 2010.)

Metsäntutkimuslaitos toteutti syksyllä 2010 METSO-ohjelman sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia kartoittavan kyselyn, jonka tulokset esitellään tässä raportissa. Kysely suunnattiin alueellisille METSO-ohjelman toteuttajille, metsä- ja ympäristöalan ammattilaisille ja toteutettiin tiiviinä sähköpostikyselynä marraskuussa 2010. Vastaajia pyydettiin arvioimaan METSO-ohjelman vaikutuksia omalla alueellaan. Kysely on tehty Metlan hankkeessa ”Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO 2008–2016) seuranta ja vaikutukset (Hanke 3523)”.

2 Aineisto ja menetelmät

2.1 Mitä ovat METSOn sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset?

Yleisesti metsien suojelun haitallisina yhteiskunnallisina vaikutuksina on pidetty muun muassa metsätalouden työllisyyden heikentymistä maaseudulla sekä metsäteollisuuden tuotannon ja työllisyyden vähenemistä kerrannaisvaikutuksineen (esim. Kurttila ym. 2006a). Aikaisempien suojelukonfliktien vuoksi sosiaalisesti kestävä metsiensuojelun edellytykseksi nousi suojelun hyväksyttävyyden ja vapaaehtoisuus metsänomistajan näkökulmasta (esim. Horne ym. 2004, Leskinen ym. 2009, Ovaskainen ym. 2010).

Vapaaehtoisen suojelukeinojen hyväksyttävyydessä on kyse monimuotoisuuden suojelun legitimitetistä. Kun sosiaalinen kestävyys rajataan metsien suojelun vapaaehtoisuudeksi, on tämä raja metsänomistajankin kannalta kapea. Vapaaehtoisen suojelun liian suoraviivainen toteuttaminen jättää metsänomistajan roolin passiiviseksi sopeutujaksi: hän voi joko hyväksyä annetun tarjouksen korvauksesta tai olla hyväksymättä tarjousta.

Humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen näkökulmasta sosiaaliset vaikutukset voidaan ymmärtää huomattavasti laajemmin. Monet sosiaaliset vaikutukset liittyvät läheisesti ilmiöihin, joita voidaan tunnistaa muun muassa perinteentutkimuksen keinoin. Niinpä on mielekkäämpää puhua sosiokulttuurisista vaikutuksista (Leskinen ym. 2008, Leskinen 2010). Metsänomistajan ja ”jokamiehen” metsiin liittämät merkitykset ja arvot syntyvätkin eri tavalla kuin ekologian luonnontieteellisen tutkimuksen perustalta määrittämät luontoarvot. Maallikon metsiin liittämät arvot syntyvät oman kokemuksen ja perinteen tuloksena. Kokemus syntyy esimerkiksi itse tehtyjen metsätöiden, marjaretkien ja kesämökkilomien kautta. Arvostukseen vaikuttaa kuitenkin myös perinne, kuten vanhemmilta sukupolvilta opitut metsätyötavat, marjastuspaikat ja näihin liitetyt arvot. Kannamme mukanaamme muutakin kuin omalta suvulta saatua kulttuuriperinnettä: metsät muodostavat osan kansallista identiteettiämme, jolloin jaamme - usein tiedostamatta - useita yhteisiä symboleja. Niinpä metsänomistajan oman paikallisen tiedon ja kokemuksen huomioon ottaminen suojeluratkaisuissa lisää sosiaalista kestävyttä. Suojeluratkaisuun vaikuttaminen tukee omaehtoisuutta, joka on aktiivista toimintaa ja elämänhallintaa. Tässä tilanteessa metsänomistaja ei joudu sopeutumaan omasta näkökulmasta ”ota tai jätä” ratkaisuihin. Tämän vuoksi kysely käsittelee metsänomistajan näkökulman huomioon ottamista.

Lisäksi sosiaalisen kestävyden näkökulmasta paikallisyhteisön hyvinvointi on yhtä tärkeä näkökulma kuin metsänomistajayksilöiden. Yhteisön näkökulma tuo esille myös muut yhteisön jäsenet kuin metsänomistajat. Tämän vuoksi on aiheellista arvioida myös yhteisön muiden jäsenten mahdollisuuksia vaikuttaa suojeluratkaisuihin. Konkreettinen asia on virkistysmahdollisuudet. Lisäksi sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa yleisesti ollaan kiinnostuneita erityisryhmien, kuten lapset, vanhuksia tai liikuntarajoitteisia, asemasta. Nämä ryhmät ovat riippuvaisia esimerkiksi virkistysmahdollisuuksista kotikylänsä läheisyydessä. Seurannassa on tavoitteena tuoda esille mahdollinen virkistysarvojen parantumisen tuomat hyödyt yhteisötasolla.

Työllisyysvaikutusten rajaaminen metsätalouden ja -teollisuuden työpaikkoihin on liian kapea määritelmä sosiaalisen kestävyden kannalta. Keskeinen asia sosiaalisen kestävyden tarkastelussa on metsistä riippuvaisen paikallisyhteisön tai aluetalouden hyvinvointi. Yhteisön hyvinvointi ja kyky kestä muutoksia on riippuvainen työpaikkojen määrän lisäksi elinkeinorakenteen monipuolisuudesta. Tällöin tarkastelua olisi laajennettava metsäsektorilta muiden sektoreiden työllisyyteen, talouteen ja koko yhteisön elinvoimaisuuteen. Seurannassa pyritään tuomaan esille se, että sopivasti toteutettu suojelu voi edistää elinkeinotoimintaa lisäämällä mahdollisuuksia uuteen yrittäjyyteen.

2.2 Kysely

Yllä kuvatut sosiokulttuuriset vaikutukset operationalisoitiin kyselyssä neljäksi erilaiseksi teemaksi: Paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottaminen, uudet ideat ja innovaatiot, virkistyskäyttö sekä metsänomistajan näkökulma. Uudet ideat ja innovaatiot ovat kiinnostuksen kohteena kahdesta syystä: toisaalta ideoiden syntyminen ja toteuttaminen usein indikoi yhteisön jäsenten osallistumista, vuorovaikutusta ja paikallisen tiedon huomioon ottamista. Toisaalta juuri näiden pohjalta voi syntyä uutta elinkeinotoimintaa tai muuta yhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa. Kokonaisuuksia kartoitettiin seitsemällätoista likert-asteikollisella väittämällä ("Täysin samaa mieltä", "Osin samaa mieltä", "Ei samaa eikä eri mieltä", "Osin eri mieltä" ja "Täysin eri mieltä") sekä seitsemällä avoimella kysymyksellä. Tavoitteena oli lyhyt ja yksinkertainen, helposti vastattava, kysely. Kyselylomake kokonaisuudessaan on liitteessä 3.

"METSO-ohjelman sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset" -kysely lähetettiin marraskuussa 2010 208 ympäristö- ja metsäalan ammattilaiselle, jotka työskentelevät METSO-ohjelman parissa. Vastaajien yhteystietoja pyydettiin heidän omista organisaatioistaan tai etsittiin julkisilta internet-sivustoilta. Kysely pyrittiin lähettämään toimihenkilöille, joiden työnkuvaan METSO-ohjelman toteutus kuuluu. Metsäkeskukset ja ELY-keskukset ovat ohjelman viranomaistoimijoita, joten toteuttajat oli helppo tavoittaa nimettyjen vastuuhenkilöiden kautta. Koska Metsähallituksen ja metsänhoitoyhdistyskentän ohjelman toteuttajien tavoittaminen oli epävarmempaa, heille lähetettyjen kyselyiden määrä oli huomattavasti suurempi. Vastaajia oli koko METSO-alueelta. Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 51. Vastausprosentit on kuvattu taulukossa 1.

Vastaajilta tiedusteltiin, mitkä toimijat ovat heidän omalla alueellaan osallistuneet METSO-ohjelman toteutukseen. Eniten mainittuja organisaatioita olivat odotetusti metsänhoitoyhdistykset ja metsänomistajaliitot, metsä- ja ELY-keskukset sekä metsähallitus. 106 vastaajan joukosta 69 mainitsi eri luontojärjestöjä ja 45 metsäteollisuusyrityksiä. Lisäksi mainintoja tuli paikallisista yrittäjistä, kaupungeista, kunnista ja seurakunnista sekä tutkimuslaitoksista ja ministeriöistä. Näiden lisäksi mainittiin säätiöitä, kouluja ja muita yksittäistapauksia. Osa vastaajista oli maininnut ohjelman toteuttajiin myös yksityiset metsänomistajat.

Taulukko 1. Kyselyn vastausprosentit organisaatioittain.

	Metsäkeskus	Metsänhoitoyhdistys	ELY-keskus	Metsähallitus	Yht.
Lähetettyjen kyselyiden lkm	26	72	26	84	208
Vastausten lkm	16	35	18	37	106
%	62	49	69	44	51

3 Tulokset

3.1 Näkemykset METSO-toimenpiteiden vaikuttavuudesta sosiaalisen kestävyden kannalta

Kysymykseen siitä, mitkä METSO-toimenpiteistä vastaajan mukaan ovat sosiaalisen kestävyden kannalta vaikuttavimpia vastasi vain neljännes kaikista vastanneista. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten asia koettiin uudeksi ja osittain tuntemattomaksi. Jotkut vastaajat korostivat, että toistaiseksi paino on ekologisissa tavoitteissa. Sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten seuranta ei kuitenkaan tyrmätty, vaan vastaajat totesivat, ettei vielä ole mitään vaikutuksia havaittavissa.

Ylivoimaisesti vaikuttavimpana toimenpiteenä pidettiin metsänomistajien neuvontaa ja metsäammattilaisten koulutusta (40 vastaajaa). Tämän jälkeen vaikuttavimpina pidettiin luonnonarvojen tukea sekä suojelualueverkoston kehittämistä.

Erityisesti Metsähallituksen vastaajat tunnistivat eri toimenpiteiden työllisyysvaikutukset monimuotoisuuden turvaamisen sosiaalisena vaikutuksena. Suojelun vapaaehtoisuus mainittiin myönteisenä sosiaalisena vaikutuksena. Tässä metsänomistajalle uutta vapautta tuova lakimuutos nähtiin positiivisena. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että vastaajat antoivat asialle myös merkityksiä, joita ei varsinaisesti tässä seurannassa tarkoitettu. Esimerkiksi eri viestintäkeinoja pidettiin tärkeinä juuri niiden sosiaalisen vaikutuksen kanssa: METSO-ohjelmaa edistävää sosiaalista vaikutusta nähtiin syntyvän, kun asenteet suojelua kohtaan muuttuvat myönteisemmiksi. Esimerkiksi metsänomistajien keskuudessa vallitseva mahdollinen sosiaalinen paine olla tekevä suojelusopimusta vähenee.

Taulukko 2. Sosiaalisen kestävyden kannalta vaikuttavimmat METSO-toimenpiteet.

	MK	Mhy	ELY	MH	Yht.
Metsänomistajien neuvonta ja metsäammattilaisten koulutus	10	9	7	14	40
Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä; Luonnonarvojen tuki metsätaloudessa	9	6	4	9	28
Suojelualueverkoston kehittäminen	8	3	7	9	27
Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä; Metsälainsäädännön muutostarpeet	6	0	9	10	25
Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä; Luonnonhoitosuunnitelma	8	1	6	8	23
Luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito	3	2	3	13	21
Yhteistoimintaverkosto	5	3	1	12	21
Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistysmetsissä ja valtion retkeilyalueilla	6	4	2	9	21
Luonnonarvojen kaupan organisointi ja yhteistyö	4	6	2	6	18
Luonnonhoitotoimet valtion talousmetsissä	3	1	1	5	10

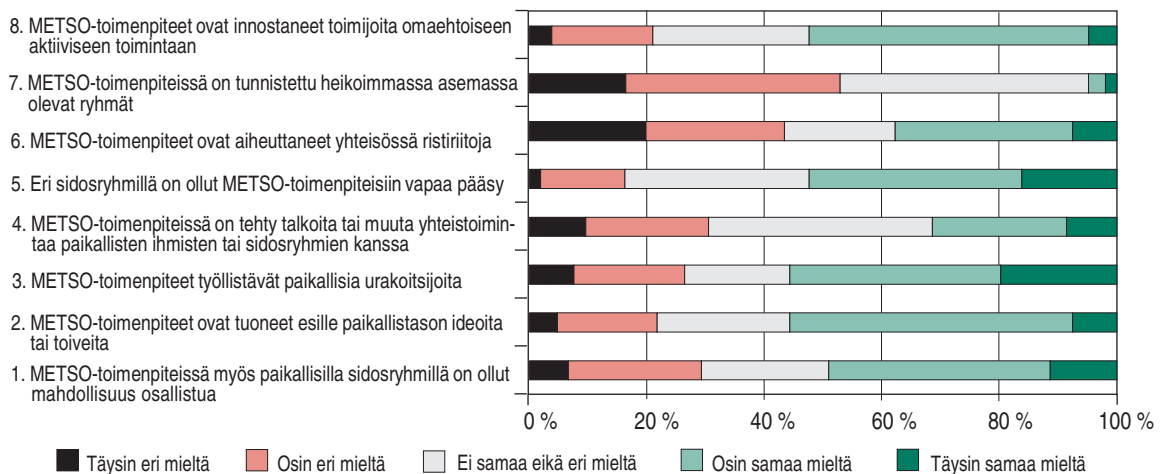
Suojelualueverkoston kehittämällä tulkittiin olevan myönteinen sosiaalinen vaikutus juuri py-syviin suojelualueiden perustamisen ansiosta. Vastaajien mukaan suojelu edistää nimenomaan tulevien sukupolvien ja lasten tarpeita. Toisaalta parantuneen monimuotoisuuden tilan ja suojelualueverkoston nähtiin tuottavan kaikille tasapuolisesti kuuluvaa etua.

3.2 Paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottaminen

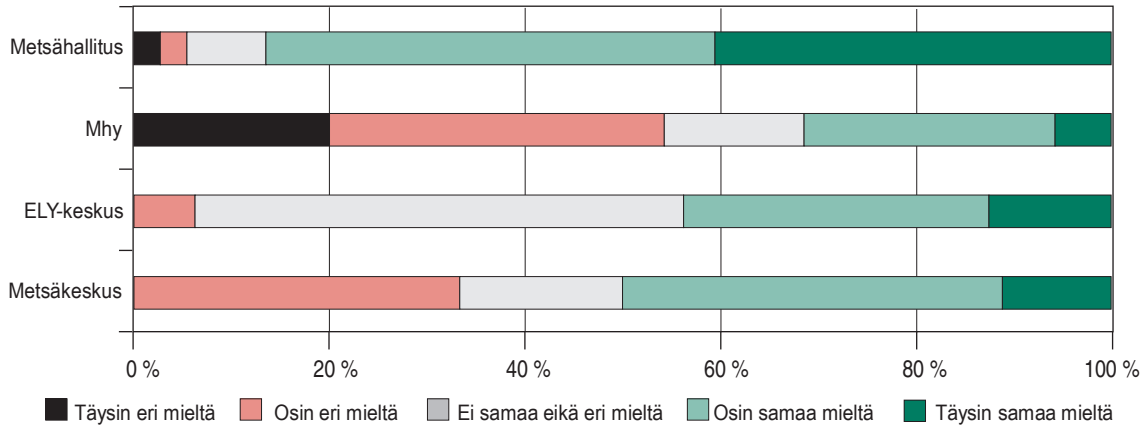
Kyselyn ensimmäisessä osiossa keskityttiin paikallisten ihmisten ja sidosryhmien näkökulmaan. Ai-hepiiriä kartoitettiin kahdeksalla kysymyksellä. Joiden vastausten jakaumat on esitetty kuvassa 1.

Yleisesti vastaajat kokivat METSO-ohjelman onnistuneen paikallistason ideoiden esille tuonnissa sekä paikallisten urakoitsijoiden työllistämisessä. Esimerkkinä mainittiin virkistyskäyttöön liittyvät kehittämissideat. Heikoimmat tulokset saatiin puolestaan heikoimmassa asemassa olevien ryhmien huomioon ottamisessa. Tämä saattaa johtua myös kysymyksenasettelusta tai siitä, ettei erityisryhmiä ole totuttu ottamaan huomioon metsänsuojelun yhteydessä. Organisaatiokohtaiset jakaumat kaikkiin väittämiin on esitetty liitteessä 1.

Organisaatioiden vastaukset eroavat toisistaan väittämien numero 3, 4 ja 6 kohdalla. Väittämä 3 ”METSO-toimenpiteet työllistävät paikallisia urakoitsijoita.” nähdään Metsähallituksen vastaajien joukossa toteutuvan hyvin. Vastaajista 86 prosenttia vastaa väittämään olevansa täysin samaa mieltä tai osin samaa mieltä kun taas ELY-keskusten vastaajien joukossa vain 44 prosenttia vastaajista ja metsäkeskuksen vastaajista 50 prosenttia vastaa olevansa samaan mieltä. Metsänhoitoyhdistysten vastaajat kokivat työllisyysvaikutukset pienimmiksi, heistä jopa 54 prosenttia vastasi väittämään olevansa täysin tai osin eri mieltä (Kuva 2).

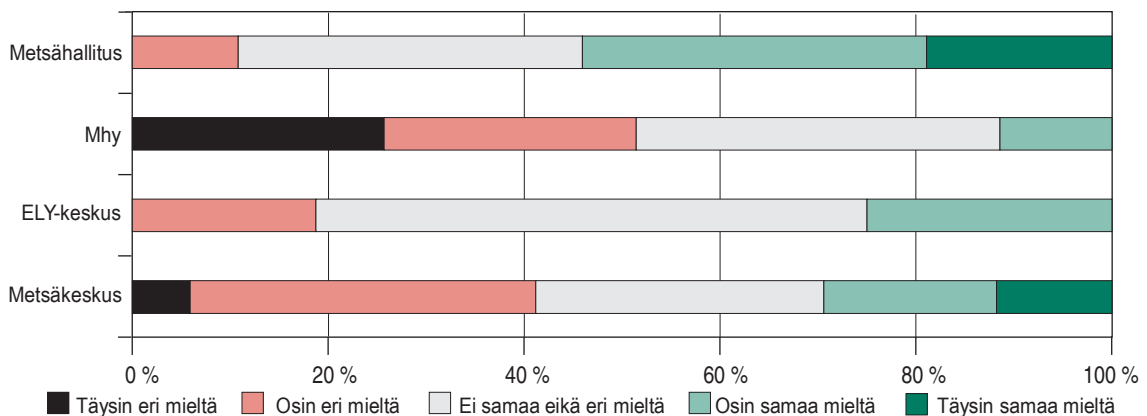
Kuva 1. Kaikkien vastaajaryhmien vastausten jakaumat väittämiin paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottamisesta.

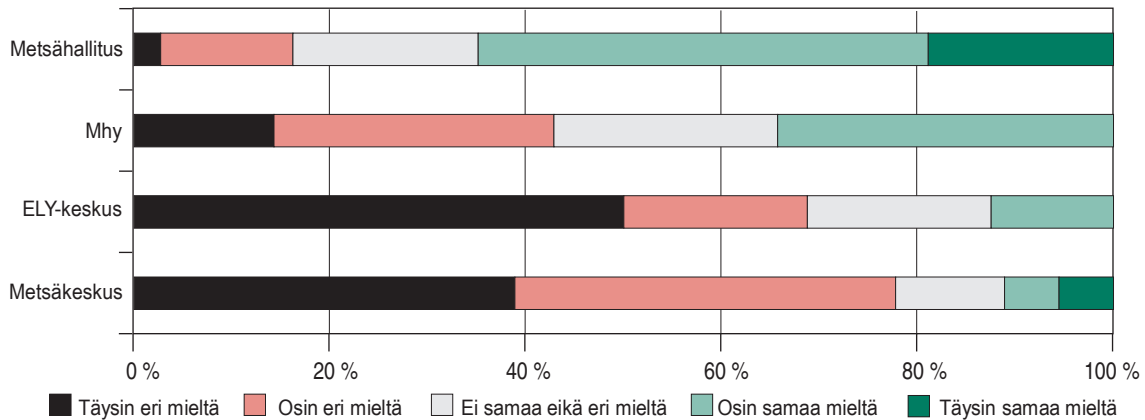
Kuva 2. ”METSO-toimenpiteet työllistävät paikallisia urakoitsijoita” -väittämän vastausten jakaumat.

Väittämä 4 ”METSO-toimenpiteissä on tehty talkoita tai muuta yhteistoimintaa paikallisten ihmisten tai sidosryhmien kanssa” Metsähallituksen vastaajista yli puolet (54 %) vastasi olevansa osin tai täysin samaa mieltä kun muissa ryhmissä samanmielisten osuus jää reilusti alhaisemmaksi (Mhy 11 %, metsäkeskus 28 % ja ELY-keskus 25 %). Metsänhoitoyhdistysten vastaajista jopa 51 prosenttia puolestaan vastaa olevansa täysin tai osin eri mieltä (Kuva 3). Esimerkkinä yhteistyöstä mainitaan muun muassa luonnonsuojeluyhdistyksen tekemä kohteiden kartoitus.

Väittämä numero 6 ”METSO-toimenpiteet ovat aiheuttaneet yhteisössä ristiriitoja” nähdään erityisesti metsäkeskusten ja ELY-keskusten vastaajien joukossa vahvasti epätotena. Metsäkeskusten vastaajista 78 prosenttia ja ELY-keskusten vastaajista 69 prosenttia vastaavat olevansa täysin tai osin eri mieltä väittämän kanssa, eivätkä siis näe ohjelman aiheuttaneen ristiriitoja, kun taas Metsähallituksen vastaajista vain 16 prosenttia pitää väittämää epätotena ja 65 prosenttia vastaa olevansa täysin tai osin samaa mieltä väittämän kanssa. Metsähallituksen vastaajat kokevat siis METSO-ohjelman aiheuttaneen myös ristiriitoja (Kuva 4).

Kuva 3. ”METSO-toimenpiteissä on tehty talkoita tai muuta yhteistoimintaa paikallisten ihmisten tai sidosryhmien kanssa” -vastausten jakaumat.

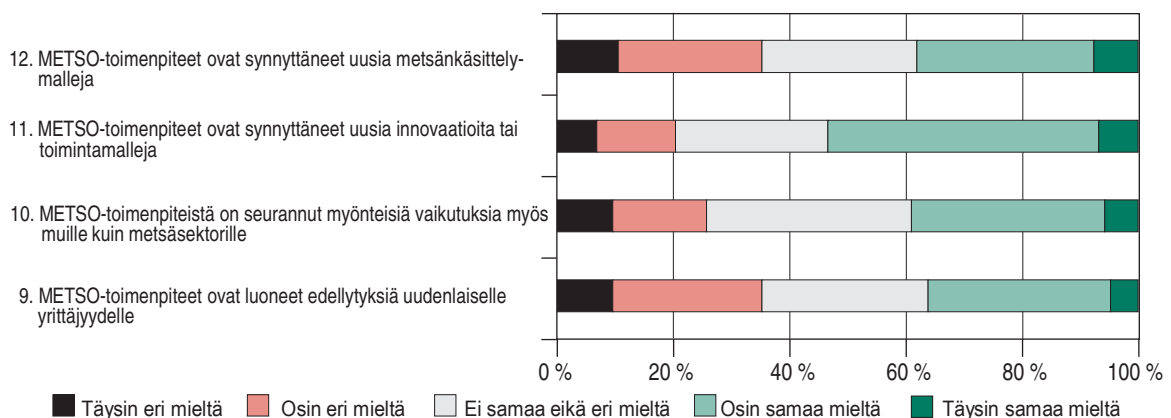
Kuva 4. "METSO-toimenpiteet ovat aiheuttaneet yhteisössä ristiriitoja" -väittämän vastausten jakaumat.

Vastauksista heijastuu eri organisaatioiden erilaiset painotukset METSO:n toteuttajina. Metsähallitus toteuttaa muun muassa ennallistamishankkeita ja yksityisten suojelualueiden hoitotoimia. Näissä toimissa korostuu urakoitsijoiden työllistyminen, kanssakäyminen eri toimijoiden kanssa, yhteistoiminta - mutta myös ristiriidat. Sen sijaan käytäessä kahdenvälisiä keskusteluja metsänomistajan kanssa suojelusopimuksesta, yhteistyö muiden osapuolten kanssa on vähäistä.

Ristiriitoja aiheuttaviksi asioiksi mainittiin avoimissa vastauksissa muun muassa se, että joissakin METSO-toimenpiteissä Metsähallituksella on määräävä asema käytännön toimenpiteiden suunnittelijana ja toteuttajana. Muita ongelmia vastaajien mielestä ovat liian tiukat METSO-kriteerit, jotka estävät maanomistajien toivomusten huomioon ottamisen sekä se, ettei ehdotettuja alueita hyväksytä ohjelmaan.

3.3 Uudet ideat ja innovaatiot

Kyselyn toisessa osiossa keskityttiin METSO-ohjelman synnyttämiin uusiin ideoihin ja innovaatioihin. Aihepiiriä kartoitettiin neljällä kysymyksellä, joiden vastausten jakaumat on esitetty kuvassa 5.

Kuva 5. Kaikkien vastaajaryhmien vastausten jakaumat väittämään uusista ideoista ja innovaatioista.

Kyselyn toisen osion jakaumat ovat ensimmäistä osiota tasaisemmat, eikä niissä ole merkittäviä organisaatioittaisia eroja. Niitä leimaa myös suuri ”ei samaa eikä eri mieltä” vastauksien määrä. Väittämään numero 9 ”METSΟ-toimenpiteet ovat luoneet edellytyksiä uudelle yrittäjyydelle” 35 prosenttia vastaajista ja väittämään numero 12 ”METSΟ-toimenpiteet ovat synnyttäneet uusia metsänkäsittelymalleja, joita voitaisiin käyttää talousmetsissä yleisemminkin” 38 prosenttia vastaajista vastasi olevansa täysin tai osin samaa mieltä. Avoimissa vastauksissa mainittiin esimerkkejä uusista metsänkäsittelymalleista lehdille, paahdeympäristöille ja kuukkelien elinympäristöille. Lisäksi on kehitetty energiapuun korjuuta METSΟ-toimenpiteiden yhteydessä sekä säästöpuukohtien polttoja. Innovaatioiksi mainitaan virkistyskäyttöä ja matkailua tukeva suojelu.

Metsähallituksen vastaajien joukossa mahdollisuudet uudelle yrittäjyydelle nähdään muita vastaajaryhmiä paremmiksi, heidän joukossaan täysin tai osin samaa mieltä väittämän kanssa vastasi olevansa 59 prosenttia vastaajista, kun muissa ryhmissä osuus jäi alle 30 prosenttiin. Avoimissa vastauksissa luonnonhoitoyrittäjyydestä todettiin, että sen edistäminen vaatisi valtion varojen kohdentamisen nykyistä selvemmin luonnonhoitoon. Eri organisaatioiden jakaumat osion väittämiin on esitetty liitteessä 1.

3.4 Virkistyskäyttö

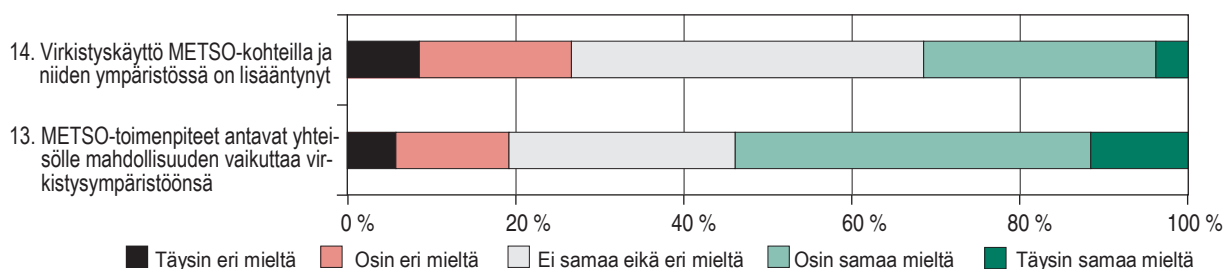
Kyselyn kolmannessa osiossa keskityttiin METSΟ-ohjelman vaikutuksiin luonnon virkistyskäyttöön. Aihepiiriä kartoitettiin kahdella kysymyksellä, joiden vastausten jakaumat on esitetty kuvassa 6.

METSΟ-ohjelman vaikutuksia luonnonvirkistyskäyttöön tiedusteltiin ainoastaan kahden väittämän avulla. Vastaajat saattoivat kokea METSΟ-ohjelman virkistyskäyttö vaikutusten arvioinnin vaikeaksi, sillä ”ei samaa eikä eri mieltä” vastausten osuus nousi tässä osiossa korkeaksi. Väittämässä numero 14 ”ei samaa eikä eri mieltä” vastausten osuus nousi jopa 41 prosenttiin.

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille mielenkiintoisia näkökohtia. Ensimmäkin osa maanomistajista, jotka lähtevät mukaan METSΟ-ohjelmaan, eivät missään tapauksessa halua, että virkistyskäyttö lisääntyy heidän maillaan. Lisäksi korostettiin, että yleisesti METSΟ-toimenpiteet voivat jossain määrin tukea olemassa olevaa matkailu- ja virkistyskäyttöä, mutta eivät lisää sitä. Kuten eräs vastaajista toteaa:

”Virkistyskäyttö METSΟ-kohteilla ja niiden ympäristössä on lisääntynyt - Aika utopistinen haave, koska METSΟ:ssa ei rahoiteta esim. virkistysrakenteiden tekoa tai kunnostamista tai viestintärahaa esim. opasteiden tekoon ei ohjata luonnonhoitoa käytännössä tekeville tahoille. Toki moni METSΟ-ohjelmassa suojeltu kohde on ollut jo entuudestaan suosittu virkistyskohde, mutta ei METSΟ-ohjelma ole tätä edesauttanut.”

Eri organisaatioiden jakaumat osion väittämiin on esitetty liitteessä 1.

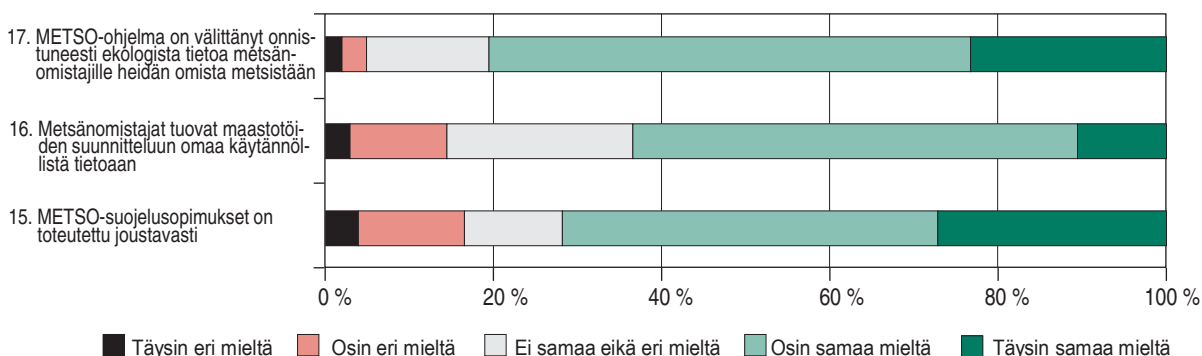

Kuva 6. Kaikkien vastaajaryhmien vastausten jakaumat virkistyskäyttöä käsitteleviin väittämiin.

3.5 Metsänomistajan näkökulma

Kyselyn viimeisessä osiossa keskityttiin metsänomistajan näkökulmaan. Aihepiiriä kartoitettiin kolmella kysymyksellä, joiden vastausten jakaumat on esitetty kuvassa 7.

Osion vastauksissa korostui vahva näkemys siitä, että ohjelmassa on onnistuttu välittämään metsänomistajille ekologista tietoa heidän omista metsistään (väittämä numero 17). Koko aineistossa vain alle 5 prosenttia vastaajista vastasi olevansa väittämän kanssa eri mieltä. Metsäkeskuksen vastaajien joukossa samaa mieltä olevien osuus nousi jopa 94 prosenttiin. Myös sopimusten joustavassa sopimisessa koettiin onnistutun ja 70 prosenttia vastaajista vastasi olevansa samaa mieltä väittämän 15 ”METSO-suojelusopimukset on toteutettu joustavasti, metsänomistajalla on valittavanaan eri vaihtoehtoja” kanssa. Myös tämän väittämän kohdalla metsäkeskuksen vastaajat erottuivat muista ryhmistä suuremmalla samanmielisten osuudellaan, heistä 94 prosenttia vastasi olevansa osin tai täysin samaa mieltä. Eri organisaatioiden jakaumat osion väittämiin on esitetty liitteessä 1.

Kuva 7. Kaikkien vastaajaryhmien vastausten jakaumat väittämiin metsänomistajan näkökulman huomioon ottamisesta.

3.6 METSO:n kehittämistarpeita

METSO:n suurimpana haasteena pidettiin resurssipulaa. Resurssipula vaivaa toisaalta sopimusmäärärahoja ja toisaalta ELY-keskuksia, joilla ei ole riittävästi henkilökuntaa hakemusten käsittelyyn. Kun hakuprosessien aikataulut venyvät, siitä aiheutuu negatiivista mainetta METSO-ohjelmalle (17 kommenttia). Kuten eräs vastaaja totesi:

”Metso-ohjelmasta alkaa mennä uskottavuus, jos ei siihen riittävästi varata resursseja.”

Esitettiin myös, että Kemera rahoitusta METSO:n ja luonnonhoitohankkeisiin olisi lisättävä. Erityisesti lisää rahoitusta kaivattiin luonnonhoitokohteiden suunnitteluun. Toisaalta yksi kommentti piti juuri luonnonhoitohankkeita rahan tuhlausena. Myös KuntaMETSOa olisi edistettävä ja sen pelisääntöjä selkeytettävä.

Viestintää pidettiin tärkeänä, mutta tulevaisuudessa sen oikeaan kohdentamiseen olisi kiinnitettävä huomiota. Uusia metsänomistajia ja muita uusia tahoja olisi tavoitettava. Haitaksi koettiin se, että koulutukseen osallistuu ja viestintä tavoittaa toistuvasti samoja ihmisiä. Sopimusten syntymistä edistääkin se, jos paikkakunnalla on vastuuhenkilö johon voi ottaa yhteyttä ja joka vie asiaa eteenpäin. Yleisesti metsänomistajalähtöistä toteutusta ja jossain määrin myös muiden osapuolten osallistamista kannatettiin.

Vapaaehtoisuutta pidettiin hyvänä asiana. Sen sijaan suojelun määräaikaaisuutta enimmäkseen arvosteltiin. Myönteisimmin määräaikaaisuuteen suhtautuivat metsänhoitoyhdistysten vastaajat.

”Määräaikaisille metsän rauhoituksille tulisi saada tae jatkumisesta, jottei siitä kehity vain metsänlihotustuki ennen hakkuita”

Lisää määräaikaaisuuteen liittyviä ehdotuksia on listattu liitteeseen 2.

Sopimusesitysten hylkääminen voi aiheuttaa hämmennystä, varsinkin, jos saman METSO:n toteuttajan kautta kulkeneita hakemuksia hylätään. Tällaisessa tapauksessa voisi olla hyvä kohdentaa neuvontaa ja käydä keskustelua METSO-kriteereiden soveltamisesta päättävän viranomaisen ja kyseessä olevan toimijan kanssa.

4 Tulosten tulkinta ja johtopäätökset

Kaikkien kyselyyn osallistuneiden osapuolten, niin metsä- kuin ympäristöorganisaatioiden edustajien, vastauksista tuli ilmi myönteinen näkemys METSO-ohjelmaa kohtaan. Ohjelmaa pidettiin tärkeänä ja metsäomistajien suhtautumista siihen myönteisenä. Myös sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten kyselyyn suhtauduttiin positiivisesti, vaikka aihetta pidettiin outona. Aiheen outous näkyi muun muassa runsaina ”ei samaa eikä eri mieltä” -vastausten osuuksina.

Kaiken kaikkiaan on helppo olla vastaajien kanssa samaa mieltä siitä, että METSO-ohjelman vaikutuksia haluttiin seurata liian aikaisessa vaiheessa. Tässä vaiheessa saadaankin lähinnä tietoa siitä, mitä tulevaisuudessa voidaan vaikutuksiksi odottaa. Lisäksi kyselyn voidaan toivoa herättäneen toimijoita ajattelemaan, millaisia muita kuin aikaisemmin havaittuja positiivisia vaikutuksia heidän toimintansa ja hankkeensa voisivat tuottaa. Näin varhaisessa vaiheessa tehty kysely myös valmistaa ohjelman toteuttajia siihen, miten ohjelman loppuvaiheessa kerätään tietoa sosiaalisista ja kulttuurisista vaikutuksista. Tutkijat puolestaan voivat kehittää menetelmiään saadun palautteen perusteella.

Metsänomistajan näkökulmaa käsittelevän osion useat Metsähallituksen vastaajat kokivat turhauttavaksi, sillä heidän kokemuksensa ulottuvat vain METSO-ohjelman toteutukseen valtion metsissä. Jos vastaava kysely toteutetaan uudelleen, olisi mielekästä miettiä, tulisiko eri vastaajaryhmille räätälöidä omat kysymyksensä. Lisäksi erilaisen tilastoaineiston hyödyntämistä pitää jatkossa kehittää.

METSO-ohjelma ei sinänsä ole mikään erityistapaus suhteessa seurannan tarpeisiin metsäpolitiikassa. Vastaavasti myös metsätalouden puolella aiheutetaan sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia. Olisi tärkeä seurata myös metsätalouden toimenpiteiden hyväksyttävyyttä, vaikutuksia virkistykseen, ihmisten osallistumismahdollisuuksiin ja sekä vaikutuksia työllisyyteen kaikilla metsiä hyödyntävillä toimialoilla.

Kirjallisuus

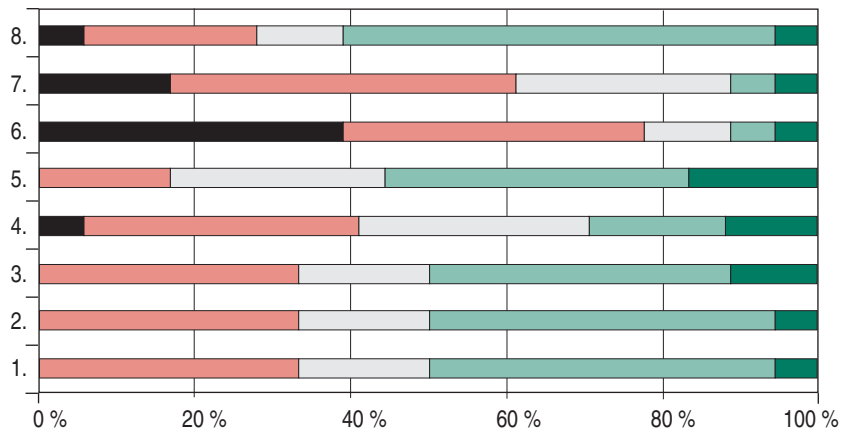
- Horne, P., Koskela, T. & Ovaskainen, V. 2004. Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 933.
- Kurttila, M., Kuuluvainen, J. & Leskinen, L.A. 2006. Monimuotoisuuden turvaamisen ohjauskeinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Julkaisussa: Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. & Syrjänen, K. (toim.). METSON jäljillä – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. s. 110–127.
- Leskinen, L. 2010. Sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten ja kestävyuden arvioiminen metsien monimuotoisuuden turvaamisessa. Julkaisussa: Koskela, T., Hänninen, R. & Ovaskainen, V.(toim.). Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset (TUK) – tutkimusohjelman loppuraportti. Metlan työraportteja 158: 74–76.
- Leskinen, L.A., Nurminen, H., Kurttila, M. & Leskinen, P. 2009. Metsien suojelun sosiaalisesti kestävä toteuttaminen – Merestä Metsäksi -yhteistoimintaverkostohankkeen tapaus. Metsätieteen aikakauskirja 1/2009: 5–19.
- Leskinen, Leena A., Laurén, Kirsi, Järvinen, Suvi, Sairinen, Rauno & Leskinen, Pekka. 2008. Sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten ja kestävyuden arvioiminen metsätaloudessa ja metsien monimuotoisuuden turvaamisessa. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 99. 24 s. ISBN 978-951-40-2138-1 (PDF). Saatavissa: <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp099.htm>.

- Metsäntutkimuslaitos 2010. <<http://www.metla.fi/tutkimus/metso/metso-tutkimus.html>> Luettu 26.4.2010.
- Mönkkönen, M. & Primmer, E. 2006. Uudet suojelun keinot. Julkaisussa: Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. & Syrjänen, K. (toim.). 2006. METSON jäljillä – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. s. 86–98.
- Ovaskainen, V., Koskela, T., Horne, P. & Karppinen, H. 2010. Monimuotoisuuden turvaamisen ohjauskenot ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys. Julkaisussa: Koskela, T., Hänninen, R. & Ovaskainen, V.(toim.). Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset (TUK) – tutkimusohjelman loppuraportti. Metlan työraportteja 158: 28–31.
- Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta 2008–2016. Valtioneuvosto 2008.

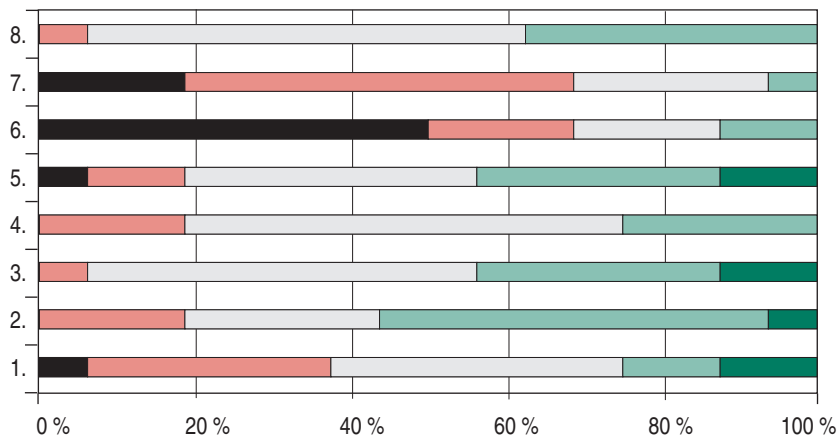
Liite 1 Vastausten jakaumat organisaatioittain

Paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottaminen

Metsäkeskus

ELY-keskus

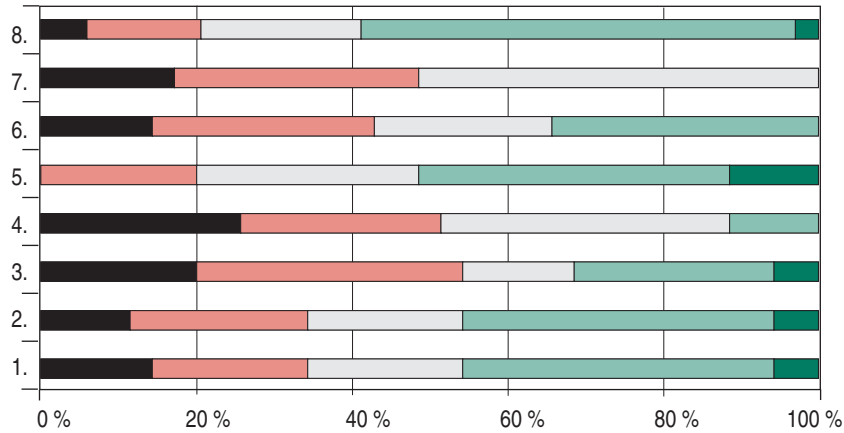

Täysin eri mieltä
 Osin eri mieltä
 Ei samaa eikä eri mieltä
 Osin samaa mieltä
 Täysin samaa mieltä

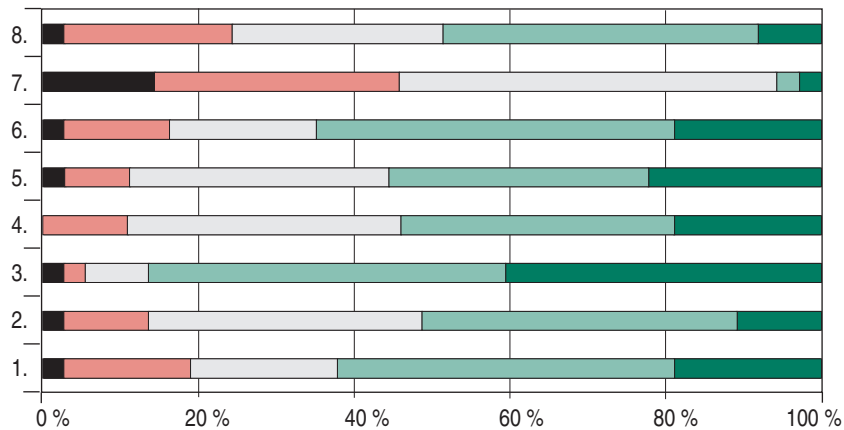
8. METSO-toimenpiteet ovat innostaneet toimijoita omaehtoiseen aktiiviseen toimintaan
7. METSO-toimenpiteissä on tunnistettu heikoimmassa asemassa olevat ryhmät
6. METSO-toimenpiteet ovat aiheuttaneet yhteisössä ristiriitoja
5. Eri sidosryhmillä on ollut METSO-toimenpiteisiin vapaa pääsy
4. METSO-toimenpiteissä on tehty talkoita tai muuta yhteistoimintaa paikallisten ihmisten tai sidosryhmien kanssa
3. METSO-toimenpiteet työllistävät paikallisia urakoitsijoita
2. METSO-toimenpiteet ovat tuoneet esille paikallistason ideoita tai toiveita
1. METSO-toimenpiteissä myös paikallisilla sidosryhmillä on ollut mahdollisuus osallistua

Paikallisuuden ja sidosryhmien huomioon ottaminen

Metsänhoitoyhdistys

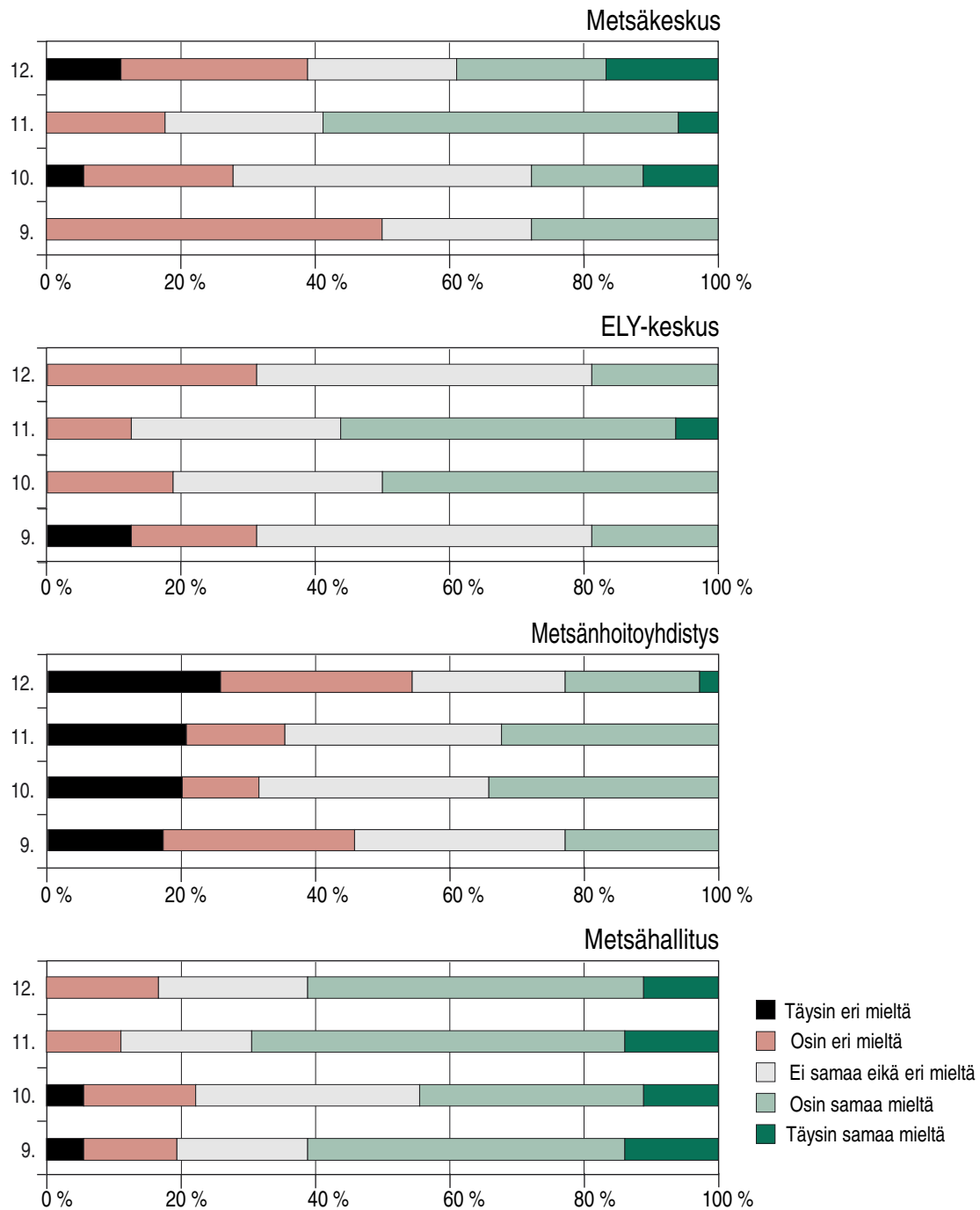
Metsähallitus

■ Täysin eri mieltä ■ Osin eri mieltä ■ Ei samaa eikä eri mieltä
■ Osin samaa mieltä ■ Täysin samaa mieltä

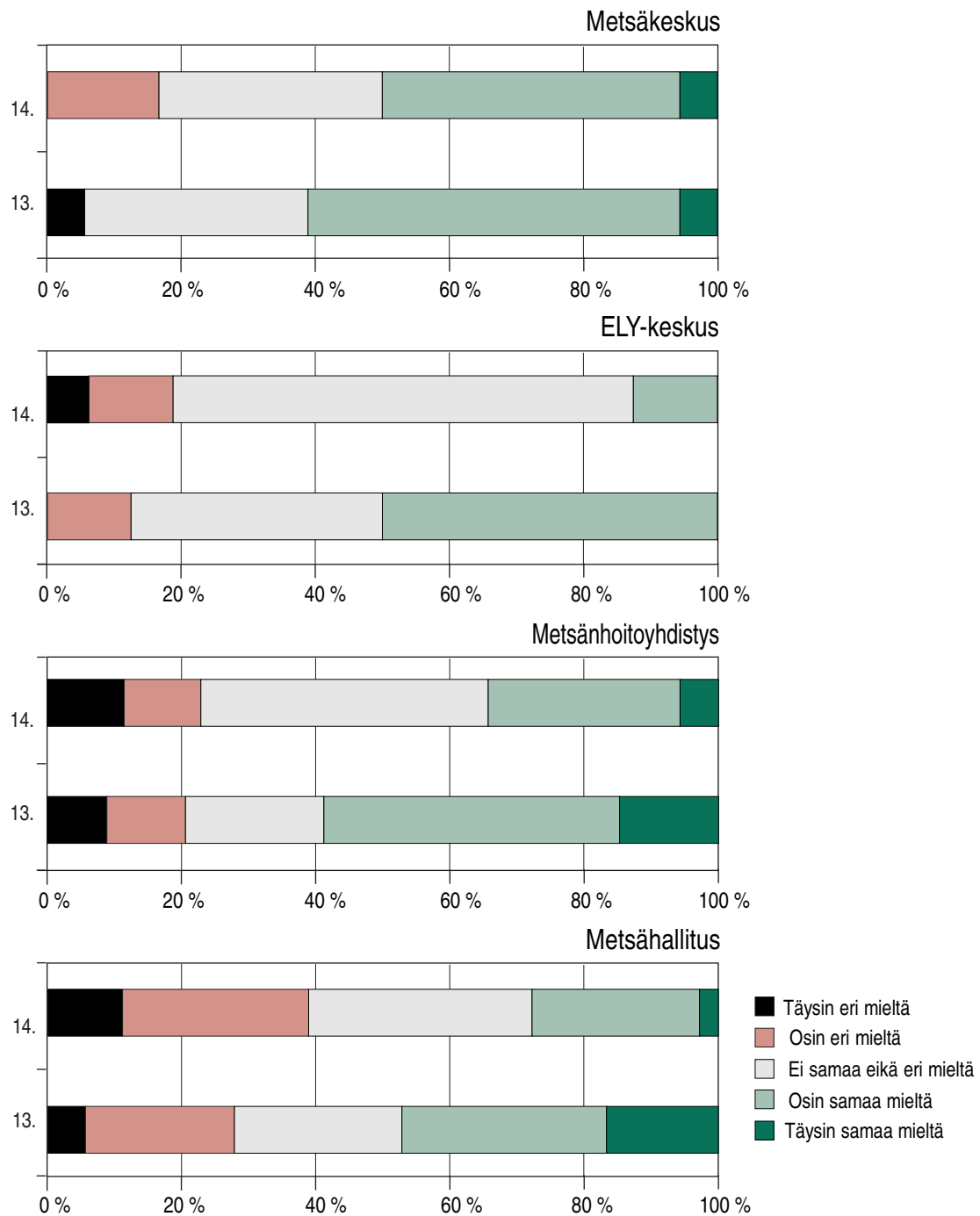
8. METSO-toimenpiteet ovat innostaneet toimijoita omaehtoiseen aktiiviseen toimintaan
7. METSO-toimenpiteissä on tunnistettu heikoimmassa asemassa olevat ryhmät
6. METSO-toimenpiteet ovat aiheuttaneet yhteisössä ristiriitoja
5. Eri sidosryhmillä on ollut METSO-toimenpiteisiin vapaa pääsy
4. METSO-toimenpiteissä on tehty talkoita tai muuta yhteistoimintaa paikallisten ihmisten tai sidosryhmien kanssa
3. METSO-toimenpiteet työllistävät paikallisia urakoitsijoita
2. METSO-toimenpiteet ovat tuoneet esille paikallistason ideoita tai toiveita
1. METSO-toimenpiteissä myös paikallisilla sidosryhmillä on ollut mahdollisuus osallistua

Uudet ideat ja innovaatiot

12. METSO-toimenpiteet ovat synnyttäneet uusia metsänkäsittelymalleja
 11. METSO-toimenpiteet ovat synnyttäneet uusia innovaatioita tai toimintamalleja
 10. METSO-toimenpiteistä on seurannut myönteisiä vaikutuksia myös muille kuin metsäsektorille
 9. METSO-toimenpiteet ovat luoneet edellytyksiä uudelle yrittäjyydelle

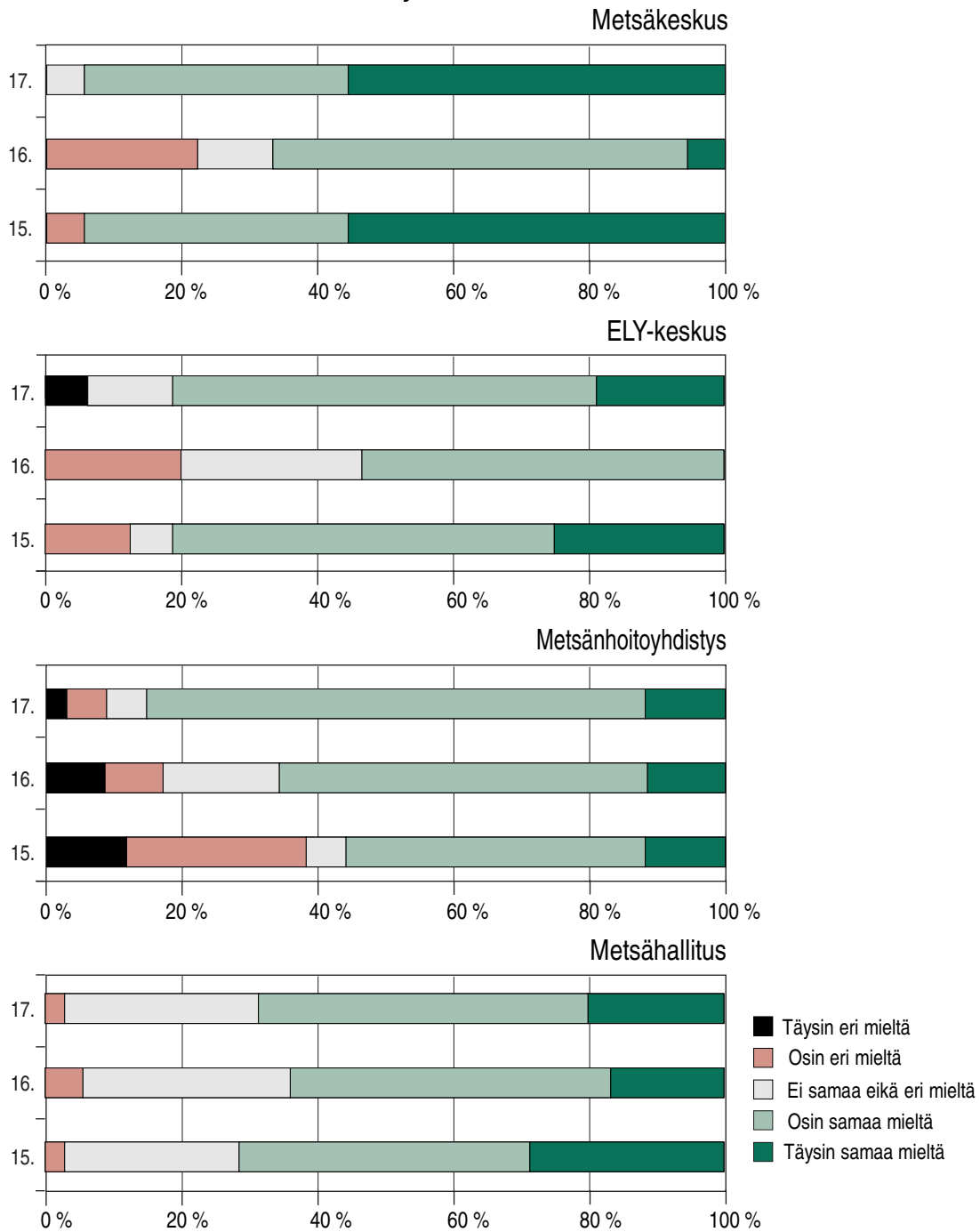
Virkistyskäyttö

14. Virkistyskäyttö METSO-kohteilla ja niiden ympäristössä on lisääntynyt

13. METSO-toimenpiteet antavat yhteisölle mahdollisuuden vaikuttaa virkistysympäristönsä

Metsänomistajan näkökulma

17. METSO-ohjelma on välittänyt onnistuneesti ekologista tietoa metsänomistajille heidän omista metsistään

16. Metsänomistajat tuovat maastotöiden suunnitteluun omaa käytännöllistä tietoaan

15. METSO-suojelusopimukset on toteutettu joustavasti

Liite 2 Yksittäisiä METSO:n kehittämissuhteita, jotka on poimittu kyselyn avoimista vastauksista

”Määräaikaista suojelua ei tulisi käyttää esim. laajoille runsaslahopuustoisille kohteille, jotka suojelun jälkeen on helppo ottaa hakata. Ympäristötuki tulisi keskittää mete-kohteille ja niiden välittömään läheisyyteen (suojavyöhykemerkitys). METSO:n valintaperusteet ovat liian ”löysät”, melkein mitä vaan voi ottaa niiden perusteella suojeluun.”

”Määräaikaisen suojelun (ympäristötuki) korvausperusteita tulee miettiä uudelleen, koska se on pysyvään suojeluun verrattuna usein liian houkutteleva vaihtoehto. Kohteiden tarjonta ylittää tällä hetkellä selkeästi taloudelliset resurssit eli jonkin verran pienemminkin korvauksilla kohteita saataisiin hankittua ja sitä kautta kenties pinta-alaakin enemmän. Joissakin luonnonhoitohankkeissa on ”väkisin tekemisen meininki” eli yritetään tehdä selalaista, mikä ei palvele luonnon monimuotoisuuden edistämistä tai maanomistajien tavoitteita. Se on ymmärrettävää alkuvaiheessa, kun ei tarkkaan tiedetä mikä toimii ja mikä ei.”

”Pitäisi ajatella pitemmälle tulevaisuuteen, jolloin pysyvän suojelun kohteiksi pitäisi kelpuuttaa vähäarvoisempiakin kohteita. Luontoarvoilla kun on taipumus kehittyä ajan kuluessa.”

”Määräaikainen suojelusopimus pitäisi mielestäni tehdä pidemmäksi aikaa kuin 10-vuotta, jotta yhteiskunnan varoilla olisi paremmin vaikuttavuutta.”

”Määrä-aikaiset suojelut tai luonnonarvokauppa määräajaksi ovat ajanhukkaa. Hirveästi työaikaa ja jo 10 vuoden päästä sama rulljassi tai raukeaa.”

”Pysyvän suojelun korvaus ja ELY:n ja metsäkeskuksen kautta tapahtuvan määräaikaisen suojelun korvaukset on saatava keskenään oikeisiin suhteisiin ja hinnoitteluperusteet yhtenäisiksi. Älytöntä markkinoida pysyvää suojelua tai 20 vuoden määräaikaista suojelua jos parhaimman korvauksen saa kymmenen vuoden ympäristötukisopimuksesta!”

”Määräaikaisten suojelusopimusten hinnoittelu tulisi olla joustavampi, jolloin voitaisiin maksaa alhaisempaa korvausta luontoarvoiltaan heikompi tasoiselle kohteelle. Hyvä, että pysyvä rauhoitus ja kauppa kiinnostavat!! Niillä saadaan vaikuttavuutta, mutta hehtaaritavoitteet eivät kyllä täyty...”

”Hoidettavat lehdot ja ennallistettavat korvet mukaan ilman suurempia rajoitteita. Arvokkaiden jokireitistöjen rantametsät palvelevat monimuotoisuuden turvaamista, vesien-suojelua, matkailua”

”Pitäisi tarjota metsänomistajille myös suojeluvaihtoehtoja, joissa alueiden talouskäytön jatkuminen tiettyjen suojelualueiden turvaamisen rinnalla olisi edelleen mahdollista. Perussuojelu on edelleen useimmille maanomistajille ei-haluttava asia, joustavammat mallit voisivat olla mahdollisia (esim. tietyn hakkuuperiaatteen jatkuvuuden salliminen tai maanomistajan oma työ suojelualueen hoidossa palkkaa vastaan). Näin ollen tietyillä pienkohteilla lähestyttäisiin toiminnallisesti Kemeran ympäristötukikohteiden suojeluperiaatteita. Ei siis kaikkialla tiukkaa suojelua ainoana todellisena vaihtoehtona vaan myös hyvin suunniteltuja talouskäytön ja suojelun välimuotoja metsänhoidossa/luonnonhoidossa.” ELY

”Ympäristökasvatus on asia joka voisi tulla uutena METSOOn (jos se ei vähennä luonnon-suojeluun menevää määrärahaa). Lasten ja nuorten metsä-käsitys on pelottavan huonolla tasolla yleisesti. Kun puhutaan luonnonsuojelualueista tietämys edelleen huononee, esimerkiksi kuollutta puuta sisältävä metsä tai perinnemaisema on monen mielestä suorastaan kauhea ja pelottava ja ehkä jopa jotenkin likainen.”

” Luonnon monimuotoisuuden säilymisen suurin ongelma METSO-ohjelman kannalta on avoimien alueiden puuttuminen METSO-ohjelmasta. Vaikka kyseessä on metsiä käsittelevä ohjelma, voisi se ulottua myös avoimien alueiden hoitoon. Lähtökohtana pitäisi olla toiminnallisten kokonaisuuksien luominen ja tarkastelu kokonaisvaltaisesti. Luontotyypit ovat joka tapauksessa saumaton jatkumo ja luontotyyppirajat keinotekoisia. Tulisikin keskittyä toiminnallisiin kokonaisuuksiin, eli tiukkoihin luontotyyppirajauksiin. Raja on hyvin keinotekoinen esimerkiksi niittyjen ja hakamaiden välillä. Niityt ovat myös ”myyvä”; luontotyyppi, niiden mukaan ottamisella saataisiin sosiaalinen sekä kulttuurinen vaikuttavuus edelleen kasvaamaan. Myös muinaismuistojen markkina-arvolla ratsastaminen ja niiden tehokkaampi huomioiminen on edellisen kannalta tehokasta. Myös uhanalaisten luontotyyppien ja lajien tarkastelu suhteessa suojeltuun ja hoidettuun pinta-alaan alueittain valtakunnallisella tasolla olisi valaisevaa. Enemmän resursseja tarvittaisiin luonnonhoidon ja suojelun suunnitteluun tiheästi asutuilla, runsaasti hoitoa vaativia ja uhanalaisia luontotyyppisiä sisältävillä alueilla, pääallekkäisiä uhanalaisia luontotyyppisiä ja lajeja sisältävillä alueilla, eli käytännössä etelä- ja lounaisrannikolla. Mitä kannattaa suojella missäkin ja miten, mikä on toisarvoista, miten suojelualueiden ulkopuoleiset alueet tehokkaimmin tukevat pienipiirteistä suojelualueverkostoa kulttuurimaiseman keskellä jne...? Monimuotoisuuden huomioimiseen keskittyvää neuvontaa pitäisi lisätä tuntuvasti. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta tämä on erittäin merkittävä asia, sillä riittävällä neuvonnalla saadaan yhä enemmän monimuotoisuuden säilyttämiseen keskittyviä toimia siirrettyä paikallistasolle.” MH

”Suojelualueiden lähimetsiä tulisi tehokkaammin suojella Metson -avulla, alueita voisi ennallistaa samalla kuin suojelualuetta. Nyt ennallistamistoimet jäävät usein vajaaksi kun haittoja suojelualueen ulkopuolisiin yksityismaihin tulee välttää. Yhteistyötä Metso-alueostoja ja Metsähallituksen luontopalveluiden välillä voisi tehostaa. usein luontopalveluiden henkilöstöllä hyviä Metso-kohteita tiedossa suojelualueiden rajalla, mutta metsänomistaja ei välttämättä tiedä että hänellä olisi sopiva suojelukohde.” MH

”Nyt energiapuubuumin aikana ovat vanhoille pelloille tai peltojen laitaan kasvaneet leppäpöpeliköt, lintuparatiisit, todellisessa vaarassa. Nämä siis jotenkin mukaan. Muutenkin on semmoinen olo välillä ettei energiapuukohteillako olekaan voimassa samat metsän monimuotoisuuden huomioivat suositukset kuin muualla. - suunnattava toimenpiteitä soille ja rantametsiin. Pinta-alallisesti tulisi hyvin vähän menetyksiä, jos kapeita ojitettuja suopainanteita ennallistettaisiin. Usein kuvion leveys alle 10 metriä! Ainakin järvien välittömässä läheisyydessä olevia kohteet mukaan: vesistön tilan parantaminen, uhanalaisten luontotyyppien lisääntyminen, kun suojontka palautuu esim. ruoho- ja heinäkorveksi. Kustannustehokasta, jos tuon 10 leveän ja 200 m pitkän 30 vuotiaan kuusikkonotkelman voisikin lähes avohakata suon ennallistamiseksi. Huom. järeät puut pitäisi kaataa lahoppuiksi tai ottaa niistä vain latva myyntiin (pystylahoppuun lisääminen). Korkeuskäyrien mukaan helppo rajata tällaiset kohteet. yhteistoiminnan lisääminen, vaikka se onkin jo kehittynyt, niin edelleen esim. soiden ennallistamisen hyödyt jäävät useilla kohteilla pieneksi ja toteutus silti kallista ja hankalaa kun naapurimaan vettymistä varottava. Näihin kohteisiin siis erityisesti pitäisi saada helpomaksi yksityistalouksien ennallistaminen samalla.”

Liite 3 Kyselylomake

METSO-ohjelman sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset METSO-seuranta Metsäntutkimuslaitos

Tarkasteltavat METSO-toimenpiteet:

- Luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito.
- Suojelualueverkoston kehittäminen.
- Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä. Luonnonhoitosuunnitelma.
- Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä. Luonnonarvojen tuki metsätaloudessa.
- Monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä. Metsälainsäädännön muutostarpeet.
- Yhteistoimintaverkosto.
- Luonnonarvojen kaupan organisointi ja yhteistyö.
- Luonnonhoitotoimet valtion talousmetsissä.
- Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistysmetsissä ja valtion retkeilyalueilla.
- Metsänomistajien neuvonta ja metsäammattilaisten koulutus.
- Viestinnän toteuttaminen.

1) MITKÄ METSO-TOIMENPITEISTÄ OVAT MIELESTÄNNE SOSIAALISEN KESTÄVYYDEN KANNALTA VAIKUTTAVIMPIA? MIKSI? Lyhytkin vastaus on tärkeä.

Kysymyksessä 2 pyydämme teitä ottamaan kantaa METSO-ohjelmaa koskeviin väittämiin valitsemalla kutakin väittämää parhaiten vastaavan vaihtoehdon.

2) PAIKALLISUUDEN JA SIDOSRYHMIEN HUOMIOIMINEN

	Täysin samaa mieltä	Osin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1. METSO-toimenpiteissä myös paikallisilla sidosryhmillä on ollut mahdollisuus osallistua maastossa tehtävien toimenpiteiden suunnitteluun.	☐	☐	☐	☐	☐
2. METSO-toimenpiteet ovat tuoneet esille paikallistason ideoita tai toiveita.	☐	☐	☐	☐	☐
3. METSO-toimenpiteet työllistävät paikallisia urakoitsijoita.	☐	☐	☐	☐	☐
4. METSO-toimenpiteissä on tehty talkoita tai muuta yhteistoimintaa paikallisten ihmisten tai sidosryhmien kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Eri sidosryhmillä on ollut METSO-toimenpiteisiin vapaa pääsy.	☐	☐	☐	☐	☐
6. METSO-toimenpiteet ovat aiheuttaneet yhteisössä ristiriitoja (esim. yleisönsastokirjoittelu).	☐	☐	☐	☐	☐
7. METSO-toimenpiteissä on tunnistettu heikoimmassa asemassa olevat ryhmät (esim. lapset).	☐	☐	☐	☐	☐
8. METSO-toimenpiteet ovat innostaneet toimijoita omaehtoiseen aktiiviseen toimintaan.	☐	☐	☐	☐	☐

3) Voitte halutessanne antaa esimerkkejä kysymyksen numero 2 väittämistä.

4) NIMÄÄ TOIMIJAT JOTKA OVAT OSALLISTUNEET METSO-OHJELMAN TOTEUTUKSEEN ALUEELLASI.

Kysymyksissä 5, 7 ja 9 pyydämme teitä ottamaan kantaa METSO-ohjelmaa koskeviin väittämiin valitsemalla kutakin väittämää parhaiten vastaavan vaihtoehdon.

5) UUDET IDEAT JA INNOVAATIOT

	Täysin samaa mieltä	Osin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1. METSO-toimenpiteet ovat luoneet edellytyksiä uudenaikaiselle yrittäjyydelle.	☐	☐	☐	☐	☐
2. METSO-toimenpiteistä on seurannut myönteisiä vaikutuksia myös muille kuin metsäsektorille (esim. maatalous, matkailu, energia).	☐	☐	☐	☐	☐
3. METSO-toimenpiteet ovat synnyttäneet uusia innovaatioita tai toimintamalleja.	☐	☐	☐	☐	☐
4. METSO-toimenpiteet ovat synnyttäneet uusia metsänkäyttämälajeja, joita voitaisiin käyttää talousmetsissä yleisemminkin.	☐	☐	☐	☐	☐

6) Voitte halutessanne antaa esimerkkejä kysymyksen numero 5 väittämistä.

7) VIRKISTYSKÄYTTÖ

	Täysin samaa mieltä	Osin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1. METSO-toimenpiteet antavat yhteisölle mahdollisuuden vaikuttaa virkistysympäristöönsä.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Virkistyskäyttö METSO-kohteilla ja niiden ympäristössä on lisääntynyt.	☐	☐	☐	☐	☐

8) Voitte halutessanne antaa esimerkkejä kysymyksen numero 7 väittämistä.

9) METSÄNOMISTAJAN NÄKÖKULMA

	Täysin samaa mieltä	Osin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1. METSO-suojelusuopimukset on toteutettu joustavasti, metsänomistajalla on valittavanaan eri vaihtoehtoja (ei tarjota vain ota tai jätä -tilannetta, josta valita).	☐	☐	☐	☐	☐
2. Metsänomistajat tuovat maastotöiden suunnitteluun omaa käytännöllistä tietoaan.	☐	☐	☐	☐	☐
3. METSO-ohjelma on välittänyt onnistuneesti ekologista tietoa metsänomistajille heidän omista metsistään.	☐	☐	☐	☐	☐

10) Voitte halutessanne antaa esimerkkejä kysymyksen numero 9 väittämistä.

11) MITEN METSO-TOIMENPITEITÄ TULISI KEHITTÄÄ? MIKSI? Lyhytkin vastaus on tärkeä.

12) TÄHÄN VOITTE KIRJOITTAA PALAUTETTA KYSELYSTÄ TAI METSO-OHJELMAN SOSIAALISISTA JA KULTTUURISISTA VAIKUTUKSISTA.

Kiitos vastauksestanne
Leena Leskinen ja Mirja Rantala
Metsäntutkimuslaitos

Lähetä